

Studier Kritiker och Notiser.

Litterär Tidning.

N° 37.

Lördagen den 13 December

1845.

Om det nya reglementet för Studentexamen vid Lunds Universitet.

Det har blifwit en tradition att säga allt ondt om Lunds Universitet och om lärarnes confessoriska fridigheter. Och det lärer onekligen Universitetet till skam, om det eger eller någonsin egt bland sina lärare sådana, som i stället att lefwa för wettenskapen, hafwa sitt lif och sin lust i käbbel och partigrider. Men ännu wisfare är, att det lärer Universitetet till skada, om en sådan tradition får anledning att bilda sig; ty wanligen går det så till, att jargonen fortfar långt efter sedan anledningen upphört. Och så länge jargonen fortfar, minskas naturligtwis allmänhetens förtroende till och tillgifwenhet för Universitetet, allra mest om det besinner sig på så långt afstånd från huswudstaden, att den större allmänheten söga blir i tillfälle att derom bilda sig någon annan åsigt, än efter de upplysningar, som de för förhållandena på stället wanligtwis alldeles fremmande politiska tidningarne tid efter annan meddela.

Desa upplysningar åter härfluta allraoftast från antingen intresserade eller med Universitetets ställning och werksamhet fullkomligt obekanta personer, hwilka i pikanta correspondentartiklar meddela sina förmenta rön och upptäckter. Det sednare gäller särskilt en correspondent, som nyligen i Afstonsbladet uppträdt med en del personliga anmärkningar mot åtskilliga af lärarne wid Lunds Universitet, hwilken så litet wisat sig hafwa reda på werkliga förhållandet med de facta, han widrör, att han sannolikt antingen sjelf endast har dem "som Hörensagen," eller fått sig dem meddelade af en bland de minst underkunniga preliminaristerna på stället. För att i forthet nämna endast några ting af det myckna, som är uti ifrågawarande corr. artikel up-

penbarligen förwridet, så är det bewisligt, att något, som bresskriwaren säger sig sjelf hafwa hört på en lection yttras, aldrig blifwit på det fättet sagdt; att hela systningen af en annan Academisk lärares yttrande i en utgifwen skrift blifwit så helt och hållet felaktigt uppfattad, att det är påtagligt, det bresskriwaren sjelf lika litet någonsin sett den skriften, som bewisat den förut antydda föreläsningen. Widare har en annan skrift af en sökande till profession blifwit omtalad såsom af wederbörande Facultet underkänd, därför att den hade ett slyfontycke med en artikel "i det Tyska Conversations-lexicon," hwilket Faculteten icke kunde antaga wära blott tillfälligt. Skall icke allmänheten wid läsningen häraf tro, att en sökande till Profession ansett sig kunna sans lagom ur Brockhaus' Conversations-lexicon hemta materialier för sin profas-handling? Förhållandet war i stället det, att en Tysk "Staats-encyclopädie," som är något helt annat, än det Tyska conversations-lexicon, blifwit på ett par ställen i afhandlingen (således gällde anmärkningen långt ifrån hela afhandlingen) temligen ordagrannt öfversatt och begagnad.

Men mot allt detta och mot flera lika beskaffade notiser i föregående bref, sannolikt af samme correspondent, t. ex. den, att det skulle tillhöra faculteternas decaner, att hwar i sin stad tillse, det språket blir correct i de under faculteten forterande lärares Academiska afhandlingar, har Inf. hwarfen förut uppträdt och skulle ej heller nu hafwa uppträdt med ett enda iota, trogen som han är den föresatsen, att icke tro hälften af hwad som om enskilda personer af anonyma bresskriware säges förklenande i tidningarne, och öfwertygad som han är, att hwar och en något uppmärksam tidningsläsare sett sig nödsakad att åläggas sig samma twiswel. När åter, såsom nu är förhållandet, klandret gäller icke enskilda personer, hwilka i allt fall

må, om de finna så för godt, swara för sig sjelfwa, utan den institution, i hvars tjenst äfwen Insändaren är anställd och om hvars utweckling till ett friskare lif i många riktningar, just under dessa sista 10 åren, hwar och en som på stället verkligt **will** underrätta sig, icke länge skall förblifwa i ofunnighet; då betraktar Insf. det såsom sin och såsom hvars och ens pligt, som känner saken bättre, att taga till orda. Insf. will derföre i största forthet bemöta de inkast mot den nya stadgan, hwilka i nr 270 af Afsonbladet blifwit gjorda, och hwilka i sjelfwa werket wittna om lika liten sakkänedom, som den förut omtalade bresskrifwarens meddelanden.

Första anmärkningen gäller det temligen owäsentliga stadgandet, att ansöknigen om Student-examen bör vara charterad och skriftlig. Chartan är å 4 st. B:co och stadgandet derom är lifsom **det allrämesta af hwad i hela stadgan** förefommer bibehållet ifrån föregående praxis. Hwad beträffar ansöknigen **skriftlighet**, så är det ett bruk icke blott wid Academierna, utan äfwen wid Gymnasierna; och stadgandet har sin grund deri, att, om icke ansöknigen wore skriftlig, skulle Rector och Decanus nödgas på sjelfwa de bifogade betygen teckna de remisser och utlåtanden som af dem böra afgifwas och dymedelt både maculera betygen och med mera omgång så reda på, hwilka sökanderna äro. Dertill kommer slutligen, att alla andra ansöknigar, hwilka till Academisk auctoritet frambaras, äro skriftliga och alla ansöknigar om Examen charterade.

Anmärkningen mot kostnaderna är för det första till uttrycket mindre wälbetänkt. Det heter nämligen: "likaledes tycks det, att en yngling om tillräckliga kunskaper" etc. lifsom det icke wore just det, som genom Student-examen skulle utrönas, i hwad mån någon är "en yngling om tillräckliga kunskaper." När nu af den, såsom för högt tilltagen, uppgifna summan 14 R:dr 40 st., nära hälften eller 6 R:dr Banco utgår till de bland Academiens antingen alldeles icke eller otillräckligt lönade yngre lärare utsedde examinatorex med 32 st. Banco till hwardera och det enkom för det beswär, de med sjelfwa pröfningen hafwa; när widare dels afgifterna till Notarien för betygets utskrifwande och till pedellerna för Examens-bådningen lika afgjort gälla sjelfwa denna pröfning, dels också afgifterna till Cassa studiosorum pauperum (36 st.) och Academie-Bibliotheket (2 R:dr) gälla af de studerande mycket anlitade nyttiga och wälgörande inrättningar och

desutom här blott blifwit bibehållna, sådana de af ålder utgått enligt både praxis och gällande föreskrift, hwilket likaledes är förhållandet med afgiften af 2 R:dr till hwardera, Rector och Decanus; och när slutligen dertill kommer, att alla dessa afgifter existera lika för begge universiteterna, med undantag endast af lösen för Examens-betyget (1 R:dr B:co) och afgiften till pedellerna, som här äro något högre ställda, än i Upsala, på grund af det inkräntare antalet studerande wid Lunds Universitet, men af hwilka den förre i allt fall är mindre, än hwad mängden af de studerande sjelfwe frivilligt gifwit, innan afgiften war till ziff-rån bestämd; så synes något wäsendtligt häremot icke vara att anmärka. Afgiften till Examinatorexna infördes här med Academiens dåwarande höge Canzlers nädiga tillstånd wid pass ett år efter sedan den i Upsala med wederbörlig tillåtelse redan börjat utgå och har derefter blifwit wid båda universiteterna forfarande utbetalt. Af allt detta wisar sig således, att de ifrågawarande 14 R:dr 40 st. endast, om man will uttrycka sig mycket oegentligt, kunna sägas utgifwas "för att köpa förmånen att få höra de af staten lönade lärarnes föredrag;" då afgifterna samt och synnerligen gå antingen till inrättningar, af hwilka den Academiska ungdomen har gagn, eller äro ämnade att utgöra en skäligen ersättning för det beswär, wederbörande Academiske tjenstemän och "betjente," hafwa i och för den genom Höga Canzlers-brefwet af år 1831 anbefallda pröfningen, huruvida någon är "en yngling om tillräckliga kunskaper" för att kunna draga nytta af den Academiska undervisningen, hwilken pröfning kallas **nya fullständiga Student-examen**. Snarare kunde det förtjena att anmärkas, att hwarken Rector eller Decanus för det mångdubblade beswär, som de begge hafwa, sedan nya Student-examen infördes, uppbar någon högre afgift, än den, hwartill de redan efter gamla ordningen woro berättigade.

Men wi hafwa nyss widrört en punkt, i afseende på hwilken Afsonblads-anmärkaren befinner sig i en stor willfarelse. Anmärkaren synes nämligen ännu i denna stund vara alldeles ofunnig om, att någon ny fullständig Student-examen finnes af S. M., nuwarande Konungen, i des egenkap af Universiteternas Canzler införd; ty anmärkaren tänker sig ännu alltjemt "Universitets-Institutionen, såsom en framför andra allmänt tillgänglig läroanstalt." Såwida är den det wisserligen, att det icke är någon swenskt medborgare förmånadt, att insinna sig på de offentliga audi-

torierna och der afhöra hwilka publika föreläsningar, honom behagar; men hwad de unga medborgare beträffar, hwilka tänka genom någon Academisk examen documentera sig för inträde i statens tjenst, har staten, representerad af den särskilda Universitets-styrelsen, åt hwilken den i detta fall delegerat en del af sin makt, sett sig föränlåten att fordra detaljerade prof, innan Academisk medborgarerätt kan bewiljas. Att denna fordran war alldeles nödwändig, lita mycket för att **skydda elementar-lärowerken** från den smålek eller åtminstone det obehag, för hwilket de alltjemt woro utsatte, så länge Universiteterna woro oförhindrade att emottaga huru omogna ynglingar som helst, — och **Universiteterna** från nödwändigheten att falla ur sin röle och blifwa **Supplementar-Gymnasier** i stället för hwad de woro ämnade att wara, känner hwar och en, som har någon erfarenhet af, huru brodigt ett Academiskt auditorium war för 16 å 20 år sedan, då samma föredrag afhördes af ynglingar inom alla grader af elementar-bildning, från fullständig mognad till lika fullständig omogenhet. För hwem skulle den Academiske läraren då inträtta sitt föredrag? För de bästa? Men då blef det obrukbart för den stora mängden. För denna mängd? Men då blefwo de bästa och de sämsta illa betjenade och, hwad som wärst war, de bästa studium blef då ofta nog en fortsättning af gammal slentrian, utan lifsigwande impulser af ett för dem afpassadt Academiskt föredrag.

Men en utwärt på den sälunda af behofwet påkallade förändringen, att en ny fullständig student-examen infördes, och en för Universiteterna i sina försder betänkelig utwärt blef den såkallade preliminarist-författningen, måhända nödwändig för sin tid, såsom en afledare för den spänning mellan Elementar-lärowerket och Universitetet, som dels förutsågs, dels redan förmärktes såsom följd af de skärpta fordringarne för student-examen, men på samma gång i denna sin slyftning naturligtwis aldrig ämnad att wara permanent, utan börande upphöra, så snart Elementar-lärowerket hunnit fatta sig i sin nya ställning till universitetet; ädel äfwen i sitt andra mera permanenta syfte, nämligen att, sedan det Academiska studium för öfrigt blifwit i alla sina riktningar ofritt, enär numera examina mötte wid banans början och följde med till dess slut och ett fritt studium egentligen först då kunde sägas taga sin början, när de wanliga examina inom hwart och ett fact blifwit undanfjörda, ändå så widt sig göra låt bewara det begrepp, "man fäster wid universitets-

institutionen, såsom en framför andra allmänt tillgänglig läroanstalt." Man wille nämligen bereda sådana t. ex. unga ädlingar, hwilka möjligen kunde wilja tillbringa en tid wid Universitetet, men utan att taga någon examen, en möjlighet att både wara **ett slags studenter** och likwäl icke wara **studenter** i werkligheten. De skulle tillsamman med de omogna abiturienterna från elementar-lärowerken heta preliminarister och stå under särskilde sponsorer (således ungefär hwad Cautions-Studenten woro förr). Man hade således icke betänkt, att två så stridiga systemål icke på längd skulle kunna förlitas, utan det ena nödwändigtwis uppoftas för det andra. Likwäl insåg man, att, om det permanenta systemålet företrädeswis gjorde sig gällande, benämningen skulle af den andra arten af preliminarister kunna misbrukas, och förestref derföre, att den preliminarist, som framdeles wille taga någon Academisk Examen, också måste hafwa underkastat sig Student-Examen. Och likwäl stod, som man lätteligen finner, ännu en wid dörr öppen för det största misbruk, bestående deri, att hwar och en, som af en eller annan anledning skyndat för tidigt från Elementar-lärowerket, låt inskrifwa sig såsom preliminarist och kanske efter 4 å 5 års preliminarist-tid, kanske aldrig — tog Student-examen och under tiden njöt alla privilegia studiosorum till godo, med undantag endast af rättigheten att söka och erhålla Academiskt stipendium. Will man se, till hwad höjd detta misbruk kunde gå och huru nödwändig den såsom en "örimlighet" af Aftonbladet utpekade inskränkingen af preliminarist-rätten i sjelfwa werket war, så är det lätt nog, att bland Studenterna här få underrättelse om det factiska förhållandet, att för mindre än ett år sedan här i Lund sig uppehöll en medelålders man, som tillförene warit handlande och som nu genom åtskilligt wingleri och twetydigt beteende gjorde sig illa anskrifwen både här i staden och bland kringboende allmoge, **allt under Academiskt skydd och åtnjutande af Preliminarist-privilegier**, men sannolikt utan affigt att någonsin underkasta sig någon examen. Men icke nog, att sälunda werkliga äfwentyrare kunde i stöd af preliminarist-författningen bland student-corpsets innäfla sig och sprida giftet af egna förderfwade seder; äfwen i wanligare fall, war författningen, då den äfwen i den öfvergående slyftningen teknade sig att blifwa permanent, att anse snarare som en återgång från hwad som genom student-examen war wunnet, än som en widare ändamålsenlig utwedling af detta. Ty så woro

de, som blefwo preliminarister af den anledning, som ofwan blifwit antydd, såsom författningens andra och wadra grundtanke; många woro deremot de, som äfwen efter att hafwa uppehållit sig det wanliga antalet är wid något elementar-lärowerk, och ännu flere de, som defförinnan omogna begåfwo sig till universitetet, just emedan underrättelsen om möjligheten, att såsom preliminarist både på behaglig tid der uppehålla sig och på behagligt sätt fördrifwa tiden, lätt och hastigt spridde sig till elementar-lärowerken och der med begärlighet omfattades, såsom en anledning att antingen i förtid lemna dessa, eller i sakta mak stöta de studier, till hwilkas påskyndande den omedelbart förestående student-examen förut utgjort en werksam drifkraft. Wisserligen war icke heller före preliminaristförfattningens utfärdande någon tid föreskrifwen, inom hwilken student-examen borde wara aslagd, men det war först preliminaristförfattningen, som obetingadt tillät yngling, som icke tagit student-examen, att i Academiisk nation ingå, och således tillintetgjorde den egelse till ett tidigare examenstagande, som förut låg i den omständigheten, att den oexaminerade efter regeln war från kamratskapslifwet utesluten.

Frågan war då, om Universitetet borde för de få personers höga nöje, hwilka möjligen kunde infinna sig, för att en och annan termin auscultera, men utan afsigt att någonsin aslägga någon Academiisk examen, och hwilka äfwen utan att heta hwarfen studenter eller preliminarister äro oförhindrade att här wistas och studier idka, uppföra elementar-lärowerken, hwilkas oförtrunaste bemödanden att aslemna endast mogna abiturienter owillkorligen måste stranda mot den med preliminaristförfattningen nära sammanhängande opinion, att det wore obehöfligt att gå elementarlärowerket med jemn slit och fullständigt igenom och att man i stället borde skynda till universitetet, mogen eller omogen, det betydde ingenting, ty det som fattades i mognaden, kunde der under den obegränsade preliminarist-tiden beqwämligen återtagas. Och det wärsta war, att på samma gång Elementar-lärowerket sålunda uppförades, äfwen Universitetets egen uppgift, att föredraga hwar och en kunskapsart från den ståndpunkt, dit den nyaste europeiska forskningen fört den, måste uppgifwas och i stället dels och närmast af universitetets yngre lärare egentlig undervisning i elementerna meddelas, dels också af Universitetets Professorer, för att icke de skulle nödgas läsa för tomma

Auditorier, föredraget sänkas under den grad af wettenskaplighet, som företrädeswis hör Universitetet till. Följaktligen wore Elementar-lärowerkets uppföring på samma gång en Universitetets sjelfsuppföring. Detta war det ena alternativet. — Det andra åter och det, som Universitetets-styrelsen nu walt, war att sätta i nära förbindelse med hwarandra Universitetets och Elementar-lärowerkets interesse, genom den bestämdt uttalade afsigten, att de studier, för hwilka nya fullständiga Student-examen är ämnad att utgöra en redowisning, böra wara wid Elementarlärowerket eller i allt fall före anträdet till Universitetet inhemtade. Denna afsigt är också öppet uttalad i stadgans 1 §. 2 Mom., förmedelst den föreskriften att **afgångsbetyget**, för att berättiga till inskrifning wid Universitetet bör så wäl i allmänhet lyda på så beskaffade **kunskaper**, som för fullständig Student-examen äro erforderliga, så att det innehåller minst sex betyg af characteren godkänd, som särskilt innefatta enahanda betyg (godkänd) i alla de ämnen, der sådant med afseende på särskilt wita gonus i §. 2 mom. 6 stadgas såsom **erforderligt**. Att ett sådant stadgande war nödigt kände universiteterna bäst, då de terminligen fått emottaga abiturienter antingen icke försedda med afgångsbetyg, eller med afgångsbetyg, i hwilka ingick ett eller annat intyg om otillräckliga kunskaper eller annars så beskaffade, att de tydligt nog utwisade nödwändigheten af en ny studii-curs mellan afgångs- och Student-examen.

Men war nu det steget taget, på samma gång i Elementar-lärowerkets och Universitetets interesse, så hade det varit att stadna på halfwa wägen, eller rättare att tillintetgöra hwad derigenom kunde winnas, om man låtit den obegränsade preliminarist-rätten qwarstå. En inskränkning i denna war till den grad af de Studerande sjelfwa efterlängtd och nödig befunnen, att en af de här studerande Academiiska nationerna sjelf tog initiativet till förändringen, dymedelst, att den hos Consistorium anmälte och begärde stadfästelse på sitt beslut, att icke låta den widare i nationen qwarstå, som icke inom ett år efter ankomsten till Universitetet sin Student-examen absolwerat. Denna stadfästelse kunde Consistorium icke bewilja såsom warande i strid mot den gällande preliminaristförfattningen, hwilken tillät yngling att wara preliminarist huru länge som helst och att under preliminarist-tiden tillhöra Academiisk nation. Deremot hade det varit att alltför litet lyfna till den sålunda uttalade opinionen hos ungdomen sjelf, om icke, då n. w.

tillförordnade Cansleren anbefallde en codification af de hit hörande redan gällande stadgar med tillåtelse att föreslå de ändringar, som kunde finnas af behofvet påfallade, om icke då, säger jag, filosofiska Faculteten, hwilken saken närmast angick, och Consistorium, som skulle af- eller tillstyrka Facultetens förslag, hade yrkat åtminstone inskränkning i en rättighet att utan tillbörlig mognad insinna sig wid Universitetet, af hwilken med hwarje år alltflera börjat begagna sig; till des efterhand elementar-läroverken, i någon mån måhända genom just denna inskränkning, blifwa i tillfälle att lemna endast få beskaffade lärjungar, att hela denna abnormala rättighet kan borttagas.

Af allt detta befinnes, att den, som läser stadgan i sin helhet och icke blott i det korta utdrag, som i Skånska Correspondenten förefommit (och på något annat synes icke Afstonsbladet hafwa grundat sin förkastelse) snarare skall hafwa skäl att anmärka, att för den ännu någongång nödiga efterhemtningen snarare en för rymlig tid blifwit bewiljad, än en alltför knapp. Det wisar sig näml. af Stadgans 1 §. 9 mom. att inalles två och ett halft år, af hwilka likwäl endast ett och ett halft kunna wara wid Universitetet och under Academiskt skydd tillbragta, äro åt dem förunnade, i hwilkas mognad för Universitetsstudierna wid ankomsten något fattas. Och frågas kan med allt skäl: hwarföre skall en yngling tillåtas att wid ett Universitet förlösa sin bästa tid och kanske mer än de tillgångar, som stå honom till buds, om han icke en gång två och ett halft år sednare, än han efter regeln bort wara för den Academiska undervisningen mogen, kunnat eller welat förskaffa sig denna mognad? Därför höjdes i Consistorium, då Filosofiska Facultetens förslag der discuterades, ingen enda röst hwarfen mot denna tidsbestämning såsom för knapp tilltagen eller mot all tidsbestämning såsom onödig eller "orimlig," men wäl en röst mot den föreslagna tidsbestämningen såsom alltför rymlig, med det yrkandet, att den, som icke inom 14 dagar kunde taga sin Student-examen, borde, såsom omogen omedelbarligen från Universitetet återförwisas.

Sedan verkliga förhållandet med den ifrågavarande stadgan sålunda blifwit ådagalagd, tager Inf. sig friheten i all wänlighet anhålla, att Afstonsbladets Redaction, som har lätt att efter sin egen opinion stämma en stor del af Sveriges befolkning, men kanske icke lika lätt att åstadkomma en omställning, i fall någon gång en fullständig utredning af twistefrå-

gan skulle föranleda ett partielt återtagande, wille, hwad särskilt Lunds Universitet widkommer, med warsamhet begagna de medel, Red. eger i sina händer. Framför allt är det rådligt, att icke genast tro hwad ondt, en antingen illa underrättad eller i parti- och cotteri-åsigter "befangen" breffskrifware kan hafwa att om det södra Universitetet förmåla. Det allrämesta af hwad som i sednare tider blifwit lagdt detta Universitet till last, är antingen rentaf uppfinning af en eller annan fysiolös phantasi, eller, i fall något factum ligger till grund, en på fri hand uppgjord utläggning af de innersta driffjädrar, som derwid skola warit werksamma, men af hwilka handlingen, sedd i sin fullständiga factiska dager, icke utwisar ett enda spår.

Theatren och den dramatiska poesien i deras förhållande till staten.

(Efter H. Th. Röttscher.)

(Fortsättning.)

Vi hafwa wisat hwad som från poesien sida måste göras för theatrens regeneration. Likasom hwarje stor rörelse inom andens rike skapar sig sina organer, så skall också utan twifwel i Tyskland den dramatiska konsten tillifa med den waxande kampen för frihetens högsta goda, för vårt offentliga lifs frigörande, blifwa gripen och satt i rörelse af denna nya kraft. Några förebud till ett nybildadt drama, som har sin rot i tiden sjelf, äro omistänneliga. Huru mycket förfeladt kompositionen ännu kan innehålla och oaktadt alla swagheter, wisa dock t. ex. Guckows dramer en högre potens af dramatiskt lif än, trots alla företräden i det enskildta, Halms Griseldis och Skenens son, från hwilka dramer klingar oß till mötes en med konst fabricerad sentimentalitet och en förwridning af det äkta menskliga pathos, hwilka icke en gång af språkets prächtigaste glansfernissa kunna skylas.

Men poesien lystning utgör blott den ene af faktorerna till scenens regeneration; den andre, som är icke mindre wäsendtlig är sjelfwa theatrens organisation och skådespelarnes bildning. Redan ofwanföre hafwa wi antydt, att theaterns ändamål såsom konstinstitut måste wara, att blifwa upptagen såsom moment i statsorganismen. Derigenom att ett institut består och är tolereradt i en stat, är det ännu icke af

staten förklaradt såsom hörande till dess lif. Till och med jonglörer, taffspelare och konstfridare vägrar öfverheten ej tillåtelse att producera deras konster, men de äro ändock endast tolererade och stå blott i förhållande till politistaten, icke till staten såsom sedlig och andelig organism. Men nästan på samma sätt står det ända hittilldags till med theatern. Dess inväntning och inspektionen deröfver angår endast politistaten; dess andeliga verkande, dess konstverksamhet, medlemmarnes bildning, är öfverlemnad åt willkorligheten och beror blott af den tillfälliga smaken hos monarken och hans hof. Men häruti ligger den mer än stufmoderliga ställning, som staten såsom allmänväsende har intagit gent emot theatern. Den står i den mest skärande motsägelse till det, som theatern skall och kan vara. I alla institutioner kommer det väsendtligen derpå an, att man öppnar för dem en bana, på hwilken den frifaste utveckling af alla krafter kan ega rum, och alltså så mycket som möjligt betager den blinda willkorligheten och tillfälligheten spelrum att kunna inkränka förnuftet och friheten. Det kommer därför framför allt an på att göra icke tillfälligheten och willkorligheten utan förnuftet och friheten till princip.

Skådeplatsen står i direkt förhållande till publiken; den är betingad af densammas bildningsgrad och smak, men den skall tillika rena denna smak och uppfostra folket. Dertill hörer att den har medvetande om sin uppgift och sin ställning till folket. Skådeplatsen hvarken bör eller skall böja sig för den tillfälliga smaken eller för publikens oberättigade fordringar, utan tillämpa konstens egen objektiva måttstock och dess högsta fordringar på det, som den bjuder att njuta af. Skådeplatsen måste därför oafbrutet hålla sig fast på konstens höjdpunkt och hafwa den äkta konsten skarpt för ögonen såsom sin verksamhets oföränderliga mål. Den naturliga tyngdkraften af publikens oorganiska massa, som icke sällan med sina orena böjelser och yttliga begär hotar att neddraga konsten, måste motarbetas af de ledandes intelligens och äkta konstinspiration. Likasom den äkta konstnären enligt Göthes träffande uttåg aldrig frambringa det, som mängden väntar, eftersom han naturligtvis står öfver densamma och genom sina skapelser bryter för den nya banor och alltså städse höjer massorna upp till sig, men aldrig nedlåter sig till dem, så skall också theatern, såsom institut betraktadt, icke just frambringa det, som mängden kanske fordrar, utan det, som den borde fordra, och hwari den, när det bjudes, skall finna sin sanna tillfredsställelse,

emedan den äkta konsten utöfwar en hänryckande och oemotståndlig kraft. Theatern måste alltså å ena sidan hålla sig oafhändig af publikens tillfälligt wexlande intressen och ögonblickliga smak, och å andra sidan dock stå innanför tidsandens gränser, som likaledes lefwer i publiken. Den skall alltså icke gifwa efter för mängdens smak, icke stiga ned till den, utan sjelf vara den äkta smakens norm, alltså lyfta publiken upp till sig och på sätt och wis framställa det ewiga i det timliga. Skådeplatsen bör därför vara likaså rörlig, som den sig utvecklande konstanden; den skall affpegla dennes mångfaldiga former, men i sin rörlighet och mångfald dock tillika betrakta sig som en medveten enhet, hwars kall det är att bewara skönhetens ewiga lagar i deras renhet och att uppställa poesins ewiga skapelser som smakens ledande fixstjerner.

Theatern skall alltså till följd af sitt högsta begrepp förhålla sig till publiken ungefär som den antika tragediens chorus till åskådarna. Choren uppfattar de ewiga sedliga lagarna i medvetandet och ledsagar tillika handlingen genom alla dess utvecklings facer, i det den sammanfattar på poesins språk de af den dramatiska rörelsen med inre nödwändighet framgående tankar och höjer dem till ett idealt uttryck. I choren hafwa åskådarna egentligen framför sig sitt eget medvetande, men i dess renaste, dess mest ideala form, befriadt från alla binnerade, profaiska, blott från enskildtas tillfälliga disposition och bildning sig härledande reflexioner; de återfinna alltså sig sjelfwe deri såsom en andelig allmänhet. I denna mening skall theatern, då den lyftats till sin höjd, representera folkets estetiska medvetande i dess sanna skynad och i dess högsta renhet, så att folket återsinner sig sjelft deri, ser sitt inre lif der åskådligtjordt, men dock tillika derifrån får ett rikare och ädlare medvetande med sig tillbaka, än den hade förut. Då skall theatern vara det mest lefwande uttryck för folkets ideala åskådning, höja alla klasser upp till sig och således på sätt och wis uppfostra dem. Skådeplatsens kall är alltså att leda den dramatiska poesins åtfylliga strömdrag in i den nationala andens rika flod, för att sedan med den befrukta lifwets öfriga trakter; den måste således afföndra alla de riktningar och utvecklingsgrader af den dramatiska poesien, som icke längre kan hålla steg med nationens närwarande ande, och i hwilka alltså intet friskt pulsflag mera spörjes.

Gentemot publiken måste alltså theatern, för att uppfylla sin bestämmeelse, så till wida wisa sig oafhän-

gig, som den, uppfyllt af sin betydelse, uppbär den dramatiska poesian, genom hvilken bilder af skön men-
 lighet, andens frihet, lifwets ideala riktningar, sub-
 stantiella ideer öfverhufwud, verkligenn förtroppligas.
 Men detta kan först då uppnås, när stådeplatsen wä-
 gar stå på egna fötter och gentemot nationen kän-
 ner sig ansvarig för förvaltningen af des ideala
 egodelar. Willkoret härfor är att theatern också blir
 oafhångig uppåt, d. w. s. oafhångig af hofwets ome-
 delbara inwerkan. Men en sådan ställning är blott
 tänkbar, när man införlifwar detta institut såsom ett
 moment i den allmänna bildningens alltså i kulturens
 krets och derigenom sätter det i direkt förhållande till
 nationen. Likaså litet som en akademi för wetenskaper
 och konster i sin rörelse, sina lifsytringar bör känna
 sig afhångig af suveränens och hans hofs tillfälliga
 önsknigar, smak och åsigter, utan skulle anse ett så-
 dant förhållande såsom en inkränkning af sin frihet,
 såsom ett misfännande af des ideala intressen, lika li-
 tet bör theatern, om den annars skall motswara sitt
 högsta begrepp, sättas i en sådan afhångighet. En
 sådan ställning fröder alldeles mot des absoluta be-
 stämmelse, den att bildande ingripa i massornas an-
 deliga och sedliga utveckling. Det understöd som skän-
 kes theatern, bör derfore icke vara en blott nådegåf-
 wa, som efter suveränens godtsinnande kan inkränk-
 as eller förstoras, utan måste anwisas såsom en för na-
 tionalhushållningen oundgänglig summa. Den ytter-
 ligare konsekvensen af denna theatrens förändrade ställ-
 ning skulle naturligtwis vara, att stådeplatsens styrel-
 se upphörde att vara en hofsyfla, och att den blef
 ställd direkte under Cultus-ministerium, likasom konst-
 akademien. I det theaterdirektionen öfwer den för-
 nämsta stådeplatsen i en residensstad har karakteren af
 en hofcharge, är den ställd i samma kategori som alla
 de embeten, åt hvilka det omedelbara utförandet af
 och uppsynen öfwer hofetiketten och hofceremonielet äro
 uppdragna; den är alltså icke till för ett idealt, sub-
 stantielt ändamål, utan blott för hofwets glans. Från
 denna sida betraktad framstår theatern blott såsom en
 lyx, icke såsom en wäsentlig gren af det offentliga
 lifwet och den offentliga bildningen.

Det war ett stort steg framåt, när theatrarne
 började att utträda ur deras wandrande lufs stadium
 och öfvergick till stående stådeplatser. Härigenom wann
 konsten betydligt; den inkränkta repertoire, som på de
 olika ställen alltid å nyo genomgicks, måste nu natur-
 ligtwis lemna rum för en mera utwidgad och omfat-

tande werksamhet, ty man måste är ut och är in till-
 fredsställa samma publik. Stådeplatsen blef twungen
 till att framlägga sin egen nations och främmande
 folkslags dramatiska skatter och att genom denna större
 rikedom widga sinnet och intresset för konsten sjelf.
 Genom detta stådeplatsens förläggande i stora och i
 synnerhet residensstäder, hwarest den förwandlades till
 hoftheater, blef den också naturligtwis i sceniskt hän-
 seende bättre utstyrd; husen, der man spelade, defora-
 tionerna och kostumerna förädlades; man fordrade till
 de dramatiska werkens ästädliggörande idealare former.
 I förbindelse dermed stod en mera ansedd och mera
 sorgfri stådespelarnes ställning, hvilka egnade sig åt
 dessa instituter; den kamp, hwari de besunno sig med
 det borgerliga samhället, hwilket, i harmoni med kyr-
 kan, ännu icke wille erkänna dem såsom legitima med-
 lemmer, gaf så småningom rum för ett högre värde-
 rande af detta stånd, hwilket kyrkan ensam ännu hård-
 nadt motsatte sig. I från en sådan medelpunkt kunde
 konstnärerna skapa sig en betydande cyclus af roller
 och utbreda sitt rykte wida omkring. En större uni-
 versalitet, de dramatiska werkens glänsande utstyrelse,
 ändtligen sjelfwa stådespelarnes större anseende, allt
 detta war de stora och owärderliga fördelar, som stä-
 deplatsens öfvergång från sitt blotta wandravelif till
 hoftheater hade med sig. Theaterns ställning såsom
 hoftheater emotswarar statens utvecklingsgrad såsom
 absolut monarki. Men denna ställning kan likaledes
 blott vara en genomgångspunkt till den, i hvilken
 hoftheatern går öfwer till nationaltheater. Liksom
 hoftheatern emotswarar den absoluta monarkien, så
 swarar nationaltheatern emot den fria konstitutionella
 staten. Ett från godtycke befriadt konstinstitut, som
 skall ingripa i den allmänna bildningen, måste också
 underkasta organerna för sin werksamhet en systematiff
 bildning. Framställarne måste, såsom wi på ett an-
 nat ställe redan uttalat, (se "Die Kunst der dramati-
 schen Darstellung, in ihrem organischen Zusammen-
 hange wissenschaftlich entwickelt" och företalet till sjer-
 de afdelningen af "Abhandlungen zur Philosophie der
 Kunst") genom en systematiff bildning, genom alla för-
 studier och utvecklingsgrader, som utöfwandets af deras
 konst fordrar, göras duglige till att tjena den konst och
 offra sina krafter åt det institut, som endast genom
 alla krafter harmoniska samwerken kan uppfylla sitt
 begrepp. Till en genomgripande bildning af alla en-
 skilda för framställningen nödwändiga momenter, till
 ett organiskt genomträngande af alla figurer i ett dra-

ma, af hvilka den ene hjälper till att uppbära och belysa den andre, verkade också de män, som under en kort tid af fri hänförelse hade ställt sig i spetsen för enskilda skådeplatser. Detta var det väsendliga företrädet hos theatern i Weimar, detta hade också Immermann för ögonen under den korta tid, han förestod theatern i Düsfeldorf. Men grundligt kan detta blott uppnås genom väl organiserade theaterfkor, som måste utgöra plantfkor för framställarne. Först derigenom är detta ständs betydelse fullständigt erkändt, de tillfälliga naturgåfvorna, den desutom ganska oberättigade lusten att spela komedi utgöra då icke mer såsom hittills den enda måttstocken för antagandet af en theatermedlem; det måste äfwen, såsom wid andra konstens grenar, fordras ett af den individuella talangen oberoende mått af allmän bildning och särskildt bildning i facket, för att intagas såsom medverkande ledamot i ett konstinstitut. Den ära, som ståndet njuter, att blifwa erkändt såsom ett i nationens bildning ingripande element, ett stånd, af hwilket staten också med full rätt kan fordra, att det icke oförberedt och ofunnigt inträder i verkstaden för en offentlig konstverksamhet, som mer än någon annan beror på jemnwigten af andeliga krafter, denna ära tillintetgör ändtligen den sista lemning af fördom, som ännu hos folket har widmakthållit sig mot detta stånd, hwilket blott i sina enskilda utmärkta talanger kommit till fullkomlig emancipation och lika rang med öfrige konstnärer. När staten sjelf tager initiativet, när den sjelf genom invrättande af theaterfkor, såsom förberedelseinstituter för framställande konstnärers offentliga verksamhet, uttalar medvetandet om denna verksamhets aktningvärdhet och om theatrens andliga betydelse, så tillfredsställer den derigenom blott en fordran, som det mera mognade medvetandet hos folket och hos de konstnärer, hvilka äro värdige att tolka mensklighetens herrligaste skatter, gör mer och mer trängande. Ja de stämmor kunna icke ohörda förklina, som af en af folkets ande pånyttfödd skådeplats wänta de herrligaste verkningar för hela lifwet och gerna wilja offra sitt heligaste alwar åt dess verkställighet, — af en nationaltheater, på hwilken en af anden genomträngd poesiförer herrskarspiran, som för folket upprullar den diktande andens stora målningar från alla folk och tider, hwaruti den närvarande anden alltid utöfwar sin hänryckande och befriande kraft, och hwarmed förbinda sig en fri, den högsta måttstock användande kritik och friska plantfkor för blifwande skådespelare, såsom waktare och borgen för nutid och framtid.

(Fortsättes.)

Wetenskapliga skröpligheter i Paris. Hamb. Correspondens under signaturen □ bekante bresskrifware från Paris sände för några dagar sedan följande skrifwelse: "Beslutet af härvarande medicinska kongress emot de främmande läkare wäcker allmänt missbehag; lyckligwis är detta beslut intet beslut, utan, då den medicinska kongressen ej är någon legislatif formation, blott ett (im)pium desiderium, en önskan, som regeringen wäl skall afia sig att realisera i all dess egoistiska råhet. Läkarekongressen föreslår alltså att det ej skall tillåtas någon främmande läkare att praktisera i Frankrike, såwida han ej med framgång aflagt medicinska studerandes anbefallda satsrets-examina, förswarat sina theser och sålunda erhållit det fransyska doktoratet. Detta på Malgaignes proposition med stor majoritet genomgångna förslag angripes lifligt af de oafhångiga bladen och principen att konst och wetenskap ej ha någon nationalitet förwaras med ädel öfwer: "Huru — utropar tidningen *Reforme* — om alltså Burdach, Dieffenbach, Tomassini, Müller och andra berömda utlandets läkare kommo till oss, så skulle jag icke tillåta dem använda sina djupa, rika kunskaper till wära landsmäns nytta förr än de fatt sig i sällskap med aderionära studenter på pröfningsbänkarne och blifwit af någon obfklar substitut examinerade i kemi, botanik, fysik o. s. w.?" — *Reforme* har rätt, det ligger en äkta fransysk suffisance i detta beslut och Herr Malgaigne war densammans wärdige representant i det han påstod att det endast i Frankrike gäfwes en sann wetenskap, i hela utlandet blott herrskar medicinsk barbari och att man ej bör låta densammans seider intränga i Frankrike. På det läsarne dock må få en idé huru det öfwerhufwud i Frankrike står till med den prisade wetenskapen, will jag meddela några slående fakta ur en mot det franska studie-wäsendet eller owäsendet rigad artikel i tidningen *Esprit public*. Deri talas t. ex. om *école normale*, denna Frankrikes mönsterskola, i hwilken de högre läroanstaltternas blifwande professorer bildas. Man ser här — säger *Esprit public* — att professorerna börja med att förklara sin fullkomliga okunnighet i det ämne de skola föredraga. En berömd effektör, förut redaktör af den doctrinära *Globe*, började sin kurs i gretiska filosofiens historia med följande ord: "Jag wet hwarken ett ord om historien eller om gretiskan." Studenterne supplerade hans okunnighet, i det de framtogo hans föreläsningens kollegium och samspårade deröfwer med hwarandra; — under allt detta tog sig Herr Professorn en pris snus och läste *Journal des Débats*. — Läroskolan i gretiska filosofiens historia wid Sorbonne blir emedertid lebig, war Professorer wid normalskolan söker den och erhåller den äfwenledes. Med förwåning hör man honom nu här påståsigen med stor lärdom föredraga gretiska filosofiens historia, men slutligen märker man, att han aldrig kommer längre än till år 400 före Kristus (till Sokrates' död). — Hr Professor har bezagnat normalskolans kollegium och efter detta hållit sitt föredrag i Sorbonne; men detta kollegium går blott till Sokrates' död, och då Professorns lärdom ej räckte längre än hans kollegium, så bles han sådse slående här!

(Forts. n. g.)

Rättelse:

I ett par föregående nr af denna tidning har oriktligt blifwit uppgifwit att Ida Kohl är den bekante rehdans fru, i st. f. det verkliga förhållandet att hon är hans syster. Swilket misstag härmed rättas.

Nr 38 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 20 December.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

